

se smrti, posmrtného života, pohřebním obřadům (modlitbě, pohřbu, hřbitovům, podobě hrobů ad.). Kniha je doplněna bohatým seznamem citované literatury a použitých zdrojů. Autorka publikaci doplnila také vlastními fotografiemi, které pořídila v průběhu svých výzkumů. Knihu uzavírá anglické resumé.

Publikace byla zpracovávána metodou kvalitativního výzkumu, přičemž výzkumnou techniku sběru dat představují především polostrukturované rozhovory s informátory. Autorka všechny zmíněné oblasti procestovala. V jednotlivých zemích prováděla výzkum, rozhovory, srovnávala tradice sunnitských muslimů žijících na Blízkém východě a sunnitských muslimů žijících v České republice a pokusila se identifikovat rozdíly a podobnosti mezi nimi. Informátoři samotní proklamovali podobnost tradic, současně však poukazovali na jejich vzájemné odlišnosti. Autorka se také snažila o zaznamenání adaptace původních tradic na české prostředí a v kladném případě pak o nastínění možných podob jejich adaptačního procesu. Významnou roli při vytváření specifík tradic hraje příslušnost ke konkrétní společenské třídě, což úzce souvisí s finančními možnostmi rodin, přístupem ke vzdělání a míře religiozity daných jedinců. Většina informátorů náležela spíše ke vzdělanějším vrstvám obyvatelstva, které můžeme řadit do střední třídy společnosti pocházejících z větších měst. Autorka přiznává, že hlavním kritériem pro tento výběr byla pragmatická dostupnost budoucích možných informátorů.

Podobná tematika nebyla v českém jazyce zatím uceleně zpracována, autorka svou publikací velmi zdařile zaplňuje tuto mezeru. Jedná se o autorčinu prvotinu, ve které se jí podařilo skloubit informace získané během studií etnologie a religionistiky s vlastním výzkumem prováděným ve zmiňovaných zemích. Úspěšně využívá po-

znatky získané během terénních výzkumů. Velmi čtivě prostřednictvím mnoha citací z provedených rozhovorů, přináší čtenáři pohled na vnímání tradic spojených s přelomovými okamžiky lidského života pohledem samotných aktérů.

Díky zvolené metodě s poměrně omezeným počtem informátorů nelze hovořit o publikaci, která by souhrnně popsala tradice celé sunnitské populace ve sledovaných zemích. Tento cíl si kniha ani nekladla, neboť by se muselo jednat o velmi rozsáhlou monografii. Přesto kniha představuje jednotlý celek, přinášející spoustu nových a zatím nepublikovaných informací. Zároveň otevírá spoustu možností pro další výzkumy a jejich výstupy, především pro výzkum české muslimské komunity a utváření povědomí o ní založeného na reálných skutečnostech a vědeckém bádání.

S. Jurčíková

* Brno: Masarykova univerzita, 2014, 228 s.

Petr Macek: More boldly and resolutely for Czech music!*

Kniha Petra Macka, jež je upravenou verzí publikace z roku 2006, vyšla na sklonku 2014 v nakladatelství Koniasch Latin Press. Již v době vydání její české varianty šlo o jeden z prvních spisů, jenž se zabývá názory české (československé) hudební odborné publicistiky v letech 1945–1969. Kniha samozřejmě nepředstavuje souhrnné dějiny oboru ve vymezeném období a ani nepředkládá souhrn vyčerpávajících informací o jednotlivých významných představitelích. Autor obrátil pozornost jiným směrem. Na příkladech, jež se objeví v převážně publicisticky za-

měřených textech (kritikách, zprávách, recenzích, glosách ad.), zkoumá jazyk programově estetických a mimoestetických výpovědí. Soustředí se především na výběr témat a způsob i proměnu jejich prezentace. Autor vychází z předpokladu, že frekvence pojmů či analýza definic významů dobového slovníku a specifických slovních spojení je vypovídající zprávou o duchu doby a povaze domácí kultury. Mnohé z toho, co se stává tématem knihy, bývá zmiňováno v souvislosti s tzv. socialistickým realismem – ten ve své podstatě není uměleckým hnutím, nýbrž spíše „politickou akcí“. Je proto zřejmé, aniž budeme textu podkládat vedlejší významy, že mezi řádky zaznívá bezděčně otázka, jaký může být etický či ideologický dosah kritických soudů a hodnocení, vyslovených domácí publicistikou na adresu znějící hudby.

Knihy je rozdělena do pěti oddílů s řadou kapitol, které jsou doplněny rozsáhlou bibliografií a jmenným rejstříkem. Jestliže první části patří spíše metodologickému zdůvodnění postupů, v následujících kapitolách autor podniká dílčí sondy do vymezených tematických oblastí.

Práci otevírají úvodní statě (*Introduction a Methodology*) které přehledně mapují inspirační zdroje, metodologická východiska a současně připravují zdůvodnění postupů, jež se objeví v následujících kapitolách. Metodologická síť práce je pak utkána převážně z prací domácí provenience, konkrétně z textů Jiřího Fukače, Vladimíra Karbusického, Ivana Poledňáka, Jarmily Doubravové či Jaroslava Jiráčka. Ze zahraničních autorů nelze přehlédnout vliv textů Bernarda Berelsona, Romana Jakobsona a Umberta Eca. Již v tomto výčtu je zřejmé, že do středu autorovy pozornosti se dostaly mnohdy jevy ležící mimo vlastní znějící hudbu. Autor směřuje ke zdůraznění sémiotických přístupů, k obsahové analýze vybraných textů.

Druhá část (*Historical assessment of the period conditions*) je zaměřena na problematiku vymezení předmětu zkoumání a na obecné historické podmínky, jež daly tomuto časovému období charakteristický ráz a artikulovaly zřetelné předěly (1948, 1959, 1969); důležité společenské zvraty, jež ve svých proklamacích popisovaly Sjezdy Svazu skladatelů či socialistické kultury, rozdělují do tří dekad časový úsek let 1945–1969.

Do takto vymezeného terénu autor zasazuje dobovou časopiseckou produkci (*Tempo, Hudební rozhledy*), aby pak v následujících dvou částech, jež jsou vlastním jádrem práce, doložil proměnu názorových stanovisek na konkrétních příkladech. V kapitole *The changes of „social awareness“ in the examples of „semiotic fields“* autor „převyprávěl“ historické děje způsobem, jakým byly dobovou publicistikou komentovány. Vyabstrahovaná klíčová slova (typické výroky, frazeologismy a obvyklá témata) jsou pak analyzována a interpretována v předposlední kapitole (*Problem spheres in light of key words*). Pozorného čtenáře jistě zaujme razance, se kterou se nedlouho po únorovém zvratu vyhranil jazyk textů. Převládaly oslavné tóny, propagandistické apely a floskule přebírané ze sovětské politické dikce. Podobně koncipované sondy vrhají zajímavé světlo na předpisy masové kultury, lidového umění či modernismu. Z provedených komparací vyplývá, že autorům se vracela obvyklá témata, úspěšně budování nové společnosti či zobecněný obraz nepřítelů, krize s následnou obrodou. K pochopení souvislostí mezi utvářením vysoké (či nízké) kultury a společensko-politickým vývojem přispívá rovněž autorův komentář historií užívání některých pojmů, např. „populární hudba“ či „Nová/nová hudba“. Přísun bohatého materiálu teoretizující a estetizující povahy nabízí nové průhledy do popisované problematiky

a současně odkrývá možnosti dalšího interpretacího využití. Podobně jako u řady jiných prohlášení platí i zde, že podobné texty je třeba vnímat s patřičným odstupem. Tyto odkazy jsou na druhé straně nezanedbatelným obrazem toho, kterak byly různé činy vnímány různě.

Kniha Petra Macka vyvolala již v době vydání české verze mezi odbornou veřejností patrný ohlas. Jedním z důvodů může být skutečnost, že na knižním trhu se podobné synteticky pojaté texty objevují jen zřídka a rovněž popisované období se vymyká běžně zpracovávaným tématům. Kritická diskuse o povaze tohoto jevu v domácí kultuře a jeho zařazení do širšího evropského kontextu probíhá již od 90. let minulého století a především v zahraničí získává na přitažlivosti. Tento typ kultury byl přijat jako exces, jako výraz ideologické úzkoprsosti, který záměrně komolí hodnoty meziválečných estetických avantgard. Takové výstřelky jsou přesto víc než epizodou ve vývoji domácí kultury. Doba, jež se spojována s interpretací událostí nedávné historie, se neobejde bez odvahy vyslovit soudy nad událostmi, které mohou být stále živé, a neskouznout přitom k jednoduchým heslům či glosám. Takový výkon v sobě nutně pojí erudici historika a hudebního teoretika s estetizujícími ambicemi. Je zřejmé, že Mackova syntetická práce je podstatným obohacením české teoretizující a současně historicky orientované muzikologie a že zasvěcené a na vysoké úrovni nabízí zajímavé metodologické podněty – aplikace metody sémantické analýzy textů se v podobném rozsahu objevuje poprvé. Po přečtení knihy lze konstatovat, že Mackův ucelený a teoreticky vysoce fundovaný výkon si své čtenáře najde napříč odbornou veřejností. Je rovněž svědectvím o době, ve které texty vznikaly. V neposlední řadě přispívá k aktuální diskusi o politizaci umění či o hudbě jako politickém gestu. *L. Spurný*

* „*Social consciousness*“ of Czech Music culture 1945–1969 in reflection of the period music journalism. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 219 s.

QUO VADIS, EKONOMIE?*

Fungování současné ekonomiky se zdá neudržitelné. Rostoucí spotřeba přírodních zdrojů kontrastuje s jejich postupným úbytkem či degradací. Nejen environmentalisté hovoří v té souvislosti o ekologické krizi. Existuje cesta ven? Začíná pátrání po alternativní vizi ekonomie...

Když jsem četl útlou knížku Nadi Johanisové *Ekologická ekonomie – vybrané kapitoly*, měl jsem dojem, že se nořím do světa úplně jiné ekonomie, než jak ji známe z běžných vysokoškolských učebnic. Autorka, známá svou radikální kritikou převládajícího ekonomického myšlení, jako první vykresluje před českým čtenářem stručnou, čtivou a zároveň informačně hodnotnou vizi této disciplíny, zcela odlišnou od toho, co si většina z nás představí pod pojmem „ekonomie“.

Johanisová totiž pátrá po kořenech jednoho velice specifického ekonomického proudu – ekologické ekonomie, pestrého a rozmanitého oboru, který vznikl na konci osmdesátých let jako pokus o překonání propasti zejíci mezi ekonomikou, přírodními a sociálními vědami. Autorka představuje ekologickou ekonomii jako životaschopnou alternativu ekonomického mainstreamu, schopnou nabídnout řešení tam, kde dosavadní recepty selhaly.

Ekonomie ve službách moci: Bohatí bohatnou, chudí chudnou a příroda strádá

Jako první se dočteme ekologicko-ekonomickou kritiku neoklasické ekonomie. Na té Johanisová nenechává nit suchou. Neoliberální ideologie podle ní kolonizovala neoklasickou ekonomii jako vědu,